

Bihar Board Class 6 Sanskrit Solutions Chapter 12 नीतिश्लोकाः

अभ्यासः

प्रश्न 1.

निम्न श्लोकों को सस्वर गावें

उत्तर-

नीति श्लोकाः पाठ के प्रत्येक श्लोक को लय (सुन्दर स्वर) में . गावें।

लिखितः

प्रश्न 2.

रिक्त स्थानों की पूर्ति करें –

(क) सर्वे तुष्यन्ति ।

तस्मात्तदेव दरिद्रता ॥

उत्तर-

प्रिय वाक्य प्रदानेन सर्वे तुष्यन्ति जन्तवः।

तस्मात्तदेव वक्तव्यं वचने का दरिद्रता ॥

(ख) काव्यशास्त्र विनोदेन ।

..... निद्रया. वा ॥

उत्तर-

काव्यशास्त्र विनोदेन कालो गच्छति धीमताम् ।

व्यसनेन तु मुर्खाणां निद्रया कलहेन वा

प्रश्न 3.

श्लोकों को जोड़ें –

1. काव्यशास्त्रविनोदेन – (i) सर्वे तुष्यन्ति जन्तवः
2. हस्तस्यभूषणं दानं – (ii) कालो गच्छति धीमताम्
3. प्रियवाक्यप्रदानेन । – (iii) न प्रीतिर्न च बान्धवाः
4. यस्मिन् देशे न सम्मानो – (iv) अविद्यस्य कुतो धनम्
5. अलसस्य कुतो विद्या – (v) सत्यं कण्ठस्य भूषणम्

उत्तर-

1. काव्यशास्त्रविनोदेन – (ii) कालो गच्छति धीमताम्
2. हस्तस्यभूषणं दानं – (v) सत्यं कण्ठस्य भूषणम्
3. प्रियवाक्यप्रदानेन । – (i) सर्वे तुष्यन्ति जन्तवः

4. यस्मिन् देशे न सम्मानो – (iii) न प्रीतिर्न च बान्धवाः
5. अलसस्य कुतो विद्या – (iv) अविद्यस्य कुतो धनम्

प्रश्न 4.

उपयुक्त कथनों के सामने सही ✓ का तथा अनुपयुक्त कथनों के सामने गलत X का चिह्न लगावें :

यथा – प्रियवाक्यप्रदानेन सर्वे तुष्यन्ति – ✓
मूर्खाणां कालः काव्यशास्त्रविनोदन गच्छति। – X

प्रश्नोत्तर साथ दिये गए हैं

1. दानं हस्तस्य भूषणम् । – ✓
2. सत्यं श्रोत्रस्य भूषणम् । – X
3. धीमतां कालः निद्रया गच्छति। – X
4. यत्र सम्मानः तत्र वसेत्। – ✓
5. श्रोत्रस्य भूषणं शास्त्रम् । – ✓

प्रश्न 5.

उत्तराणि लिखत –

1. सर्वे जन्तवः केन तुष्यन्ति ?
2. कुत्र न वसेत् ?
3. धीमताम् कालः कथं गच्छति ?
4. मूर्खाणां कालः कथं गच्छति ?
5. हस्तस्य भूषणं किम् ?

उत्तर-

1. सर्वे जन्तवः प्रियवाक्यप्रदानेन तुष्यन्ति ।।
2. यत्र न सम्मानः मिलति, न प्रीतिः ना च बान्धवाः न विद्या आगमनस्य साधनं तत्र न वसेत् ।
3. धीमताम् कालः काव्यशास्त्र विनोदेन गच्छति ।
4. मूर्खाणां कालः व्यसनेन निद्रया कलहेन वा गच्छति ।
5. हस्तस्य भूषणं दानम् ।